

La realització d'un curtmetratge

Mercè-Clara Calvillo Melero

Dídac Giné

Treball de recerca

INS Thos i Codina

2019/20

Abstract

Castellà: en este trabajo de investigación, recojo las técnicas y claves para iniciarse en el extenso mundo audiovisual. Especialmente, me centro en los cortometrajes, ya que mi finalidad es realizar uno lo más profesional posible. Expongo los pasos a tratar en el momento de crear desde cero una producción audiovisual y teniendo en cuenta mis recursos limitados, los he seguido rigurosamente para alcanzar un producto final, mi propio corto. También muestro mi proceso creativo y productivo en el momento, vocabulario técnico y recursos varios. Mi idea con este trabajo es ver, que tan difícil es hacer un cortometraje desde el principio y con unas nociones básicas como las mías, además de mi corta experiencia en este ámbito.

Anglès: in my research work, I show techniques and keys to enter into the large audiovisual world. Specifically with short films which is my purpose, make a mostly professional one. I expose step by step, what someone has to do to create a audiovisual production from the beginning, the same as I followed firmly to reach my final product, my own short film. Also I show my creative and productive process, technical vocabulary and some resources. My idea with this work is realize how hard is to do a short film all along and with basic notions like mine and short experience in the range.

Agraïments

Primerament vull agrair totes les persones que m'han ajudat a realitzar aquest treball, especialment la part pràctica: les actrius, l'actor i ajudant de so implicats. Han sigut crucials per al resultat final, han dedicat el seu temps a fer-me un favor i això és d'agrair, una vegada i les que calguin. També vull expressar el meu agraïment al meu tutor de recerca per haver agafat una proposta tan poc usual com aquesta i per ajudar-me en tots els àmbits; a la meva família, per la paciència en els moments de nervis i estrès; al meu cosí i el meu tiet, per facilitar-me eines pel curt; al meu germà, per aconsellar-me sempre davant el batxillerat i tot el que comporta; i finalment a la persona que més em coneix i ajuda, la meva mare, qui ho fa tot per a mi juntament amb el meu pare.

I per últim, però no menys important, estaré sempre agraïda al meu tiet més gran i al meu avi, els que ja no hi són però mai marxaran.

Índex

1	Introducció i hipòtesis.....	4
2	Introducció i història del curtmetratge	5
2.1	Què és?.....	5
2.2	Història	5
3	Curtmetratge professional	6
3.1	Parts principals.....	6
3.1.1	Preproducció	6
3.1.2	Producció.....	8
3.1.3	Postproducció	9
4	La meva producció audiovisual	10
4.1	Preproducció	10
4.1.1	Inspiració i idea principal	10
4.1.2	Plasmar-ho al guió.....	11
4.1.3	“Diari” de guionatge	12
4.1.4	Selecció i repartiment	12
4.1.5	Materials	13
4.2	Producció	13
4.3	Postproducció	14
5	Conclusions.....	16
6	Annex.....	17
6.1	Llenguatge i material audiovisual	17
6.1.1	Enquadrament	17
6.1.2	Plans.....	17
6.1.3	Angles.....	20
6.1.4	Moviments de càmera	21
6.2	Guió literari.....	22
6.3	Guió tècnic	35
7	Bibliografia	40

1 Introducció i hipòtesis

Al meu treball de recerca, que es troba a continuació, exposo, dicto i dono les claus a seguir per realitzar un curtmetratge professional. Incloc llenguatge, mètodes i elements necessaris per al món audiovisual, els mateixos que he fet servir per crear el meu propi curtmetratge, que ve a ser la finalitat del treball de recerca. Vaig voler fer aquesta recerca per veure el procés i la dificultat a l'hora de fer un curt i així introduir-me a poc a poc en aquest ampli món i guanyar coneixements. Amb poca experiència i recursos limitats, he realitzat el més semblant a un curt professional.

El meu propòsit des del principi era plasmar les meves idees, habilitats i coneixements en la meva primera producció audiovisual i, sabent que això és el que vull fer en un futur, començar a introduir-me en aquest món.

Trobo que serà difícil arribar a fer un curtmetratge el més apropat a un professional, i caldrà molt de temps enllestir totes les parts, però estic segura que hi haurà un bon resultat i espero que agradi.

2 Introducció i història del curtmetratge

2.1 Què és?

Un curtmetratge és una producció audiovisual, més coneguda com a “curt”, amb una duració màxima de 30 minuts i una mínima de 5 minuts. Aquest és un recurs molt útil per la gent que vol introduir-se al món de les produccions cinematogràfiques, ja que permet llibertat de creació.

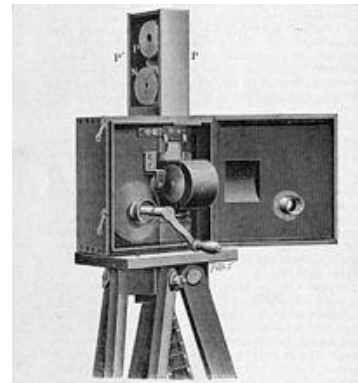
2.2 Història

Tots els llargmetratges van començar sent curtmetratges, ja que les cintes on gravaven en el seu moment duraven uns 10 minuts i no es podien considerar llargmetratges. La conclusió és que el material audiovisual que sempre havíem considerat com a “primera pel·lícula”, és en realitat el primer curt.

La primera creació dels germans Lumière va ser presentada el 28 de desembre del 1895 a un petit bulevard de París. El film contenia les imatges d'un tren arribant a l'estació; aquest va ser filmat amb un invent propi dels germans nascut el mateix any, el cinematògraf. La primera càmera de vídeo coneguda i el primer curt van ser obra dels germans Lumière, qui més tard perdrien fama per les temàtiques avorrides de les seves produccions.



Germans Lumière- Google imatges.com



Interior del cinematògraf- Wikipedia.com

Qui va saber entretenir a la gent va ser Georges Méliès, fent el primer curtmetratge de ciència-ficció per trencar els esquemes del que tothom coneixia.

Viatge a la lluna, amb una duració de 14 minuts, va ser estrenada el 1902 a França i amb la popularitat que va aconseguir va poder fer-la arribar als Estats Units però sense rebre diners per a la seva producció.



Viatge a la lluna- Wikipedia.com

3 Curtmetratge professional

3.1 Parts principals

Totes les històries comencen per una o varies idees i els curtmetratges no són l'excepció. Per rodar un curt fa falta una idea, un tema, un guió a seguir i gent encarregada per dur a terme la producció audiovisual desitjada. Els tres punts crucials per una producció audiovisual són: preproducció, producció i postproducció.

3.1.1 Preproducció

És l'element fonamental per qualsevol producció que vulguem fer. Consisteix a preparar ho tot pel moment del rodatge i, més tard, l'edició. Haurem de pensar i plasmar una idea a guió, trobar la gent necessària per dur el projecte a terme (equip tècnic) i distribuir la feina.

- Equip tècnic
 - **Guionista:** encarregat de fer de la idea - guió, no sol estar present al rodatge.
 - **Director:** dirigeix els actors / actrius, a la resta d'equip tècnic i tota la producció durant el rodatge i la postproducció.
 - **Productor:** part vital per dur a terme el projecte, ja que és la persona encarregada de buscar inversors o aportar, coordinar a tot l'equip i els calendaris de gravació.
 - **Director de fotografia / art / so**
 - **Fotografia:** responsable de les llums, color i tot el que té a veure amb la imatge que volem captar.
 - **Art:** cuida l'attrezzo i el material decoratiu que es faci servir.
 - **So:** capta el so i cuida que no es captin sorolls innecessaris, tot amb la màxima qualitat.
 - **Ajudants:** són prescindibles però tenir-ne és un reforç important notable al resultat final. Poden adjuntar-se a tots els àmbits.
 - **Operador de càmera / elèctrics**
 - **Operador de càmera:** segueix les ordres del director de fotografia i s'encarrega d'enquadrar i gravar. En grans produccions poden ser més d'un o tenir ajudants.
 - **Elèctrics:** són els encarregats de tota la il·luminació, col·locar els focus on diu el director.
 - **Maquillatge i perruqueria / vestuari:** cuiden l'estètica del curtmetratge; en petites produccions pot ser una sola persona amb ajudant.
 - **Editor:** és el més important a la postproducció, ajunta el material gravat, crea les escenes, edita el que és necessari i dóna sentit a tot.

- **Compositor de banda sonora:** si parlem d'una gran producció, el fet de tenir banda sonora pròpia dona més personalitat, en altres casos també es pot demanar a un artista els drets d'alguna cançó.
- **Making of:** pot ser qualsevol persona, el que es tracta és de fer algun vídeo o fotografies per crear expectativa les xarxes socials o simplement per veure l'evolució del projecte.
- Equip artístic
 - **Actors / actrius:** encarregats de representar el seu paper, tant personatges principal com secundaris.
 - **Doblador:** s'utilitzen quan tenim un narrador de la història o si algun actor ha de ser doblat per algun motiu tècnic.
 - **Especialistes:** són persones especialitzades a realitzar escenes d'acció, queda més realista i l'actor / actriu principal no surt malparat.
- Guionatge
 - **Guió literari:** és el document escrit més important per dur a terme una producció audiovisual com un curt. En aquesta mena de guió es troben els diàlegs escrits dels actors, algunes anotacions, accions i petites especificacions de l'escena (localització, temps...). Sempre s'escriuen en **present** i tot el que s'explica es pot **escoltar i veure**.

```

INT. OFICINA DE APRENDERCINE.COM - DÍA [ENCABEZADO]

PACO escribe en el ordenador con mucho afán. Está preparando una plantilla para los lectores de Aprendercine.com. [ACCION]

Una mosca empieza a revolotear alrededor, con un MOLESTO ZUMBIDO.

                PACO [PERSONAJE]
                ¡Que me dejes! [DIALOGO]

El zumbido se interrumpe de pronto.

                PACO
                Así me gusta.

Paco continúa escribiendo, pero la mosca vuelve a la carga, intensificando el ZUMBIDO.

Paco se da la vuelta enérgicamente y da un |
manotazo a la mosca en pleno vuelo, que sale disparada en cámara lenta hasta chocar contra la pared y quedarse estampada.

                PACO
                (apenado) [ACOTACION]
                Lo siento, mosquita muerta. Me has obligado a hacerlo.

CORTE A:
[TRANSICIÓN]

```

Exemple guió literari- aprendercine.com

- **Guió tècnic:** el guió tècnic descriu cada detall de les escenes pel moment de gravació, també es pot fer un ¹storyboard per acompanyar al guió tècnic, ja que il·lustra cada pla. Els detalls que cal posar en aquest guió són: número d'escena, número de pla, tipus de pla, angulació, moviment de càmera i petites descripcions d'accions a realitzar pels actors/ actrius.

¹ Storyboard: és un conjunt d'il·lustracions en seqüència que narren una història i ajuden a l'hora de gravar. És un mode de previsualitzar el que es gravarà en un futur.

GUIÓN TÉCNICO

Escena	Plano	Encuadre	Movimiento/ dirección	Acción	Texto	Sonido
1	1	Plano Detalle	-	Manos entrevirando las cartas y comenzando a repartir.	-	
1	2	Plano General	P. Zenital	Persona repartiendo y los demás juntando las cartas.	-	
1	3	Plano Medio	Contrapicado	Persona mirando sus cartas.	-	
1	4	Plano Detalle	Punto de vista subjetivo	Cartas con el juego perfecto.	-	

Exemple bàsic de guió tècnic- Wikipedia.com

3.1.2 Producció

Un cop hem fet la part més pesada del treball, pensar la idea, escriure els guions i buscar tot el personal que ens ajudarà, arriba el moment de la gravació.

Tot l'equip tècnic ha de tenir clar el seu paper a l'hora del rodatge, els actors han d'interioritzar el guió al peu de la lletra per fer creïble l'actuació. Els operadors de càmera, so i llums procuraran controlar la situació i que les escenes surtin perfectes, ja que a la postproducció no es pot arreglar tot.

Si parlem d'una gran i important producció caldrà tenir cura amb els aspectes legals que facin falta (permís per ubicacions especials, copyright, drets d'imatge...) sense cap impediment. El rodatge pot variar segons la durada del curt, el que es va planejar anteriorment o canvis que poden sorgir.



Operador de càmera al moment de gravació- circuloblanco.com

3.1.3 Postproducció

Aquest és l'últim punt que recorre una producció audiovisual abans de la venda i distribució. Un cop tenim tot el material cal ordenar-lo i editar-lo per donar sentit al nostre projecte. La postproducció té un cert ordre a seguir per facilitar el treball.

- **Backup:** fer una o més còpies del material gravat és molt important, mai es pot saber el que passarà i val més tenir còpies de seguretat.
- **Selecció:** toca escollir les bones preses i, seguint el guió principal (també es poden afegir escenes de transició en negre o efecte, etc.), ordenar-les.
- **Muntatge:** pot ser la part més llarga i més pesada però també la més important de la postproducció, cal muntar les escenes una per una amb els *clips* corresponents, canvis de plans que vulguem utilitzant diferents gravacions, i fer coincidir l'àudio amb el vídeo.



Pista de muntatge d' Adobe Premiere(programa d'edició)- keyproject.com

- **Efectes:** el més habitual a dur a terme són els efectes de color i millora de so. Fent servir petits retocs podem aconseguir una imatge més atractiva i un so més nítid. També són utilitzats els efectes especials per a produccions amb grans pressuposts i gent professional darrere de l'edició.
- **Exportació:** l'última passada és exportar el vídeo final. Dependrà molt del format en què haurem gravat i editat (la resolució, ²FPS, quantitat de capes...) perquè contra més capes i efectes tingui el projecte, més 'pesarà' l'arxiu i, en conseqüència, trigarà més temps a exportar-se el vídeo final. Hi ha moltíssims formats a l'hora d'exportar un vídeo però els més recomanats són MP4 i H.264 pel seu mètode de ³compressió.

² FPS: 'frame rate per second' fan les sigles FPS expressades per determinar el nombre de fotogrames per segons que ens mostra un arxiu. Els nous estàndard són 48 i 60 FPS. Contra més alt sigui el nombre de FPS, més fluida és captada la imatge.

³ Compressió: la compressió d'un arxiu tracta en codificar (successió de codis informàtics) la informació (bits) d'un arxiu i així fer que ocupi menys espai mantenint la informació inicial (la no codificada).

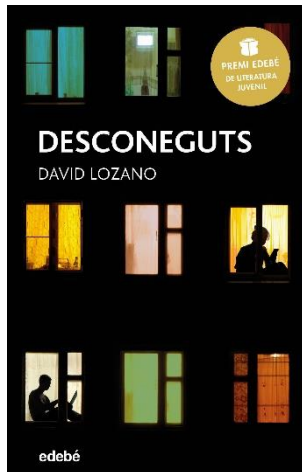
4 La meua producció audiovisual

4.1 Preproducció

4.1.1 Inspiració i idea principal

Un cop vaig absorbir els coneixements per fer un curtmetratge, va tocar començar tot el procés de preproducció.

Abans de saber fins i tot com fer-ne un, ja tenia la idea i el tema de la meua producció; un parell de mesos previs al moment d'escollir el treball de recerca, vaig llegir un llibre que em va agradar molt, *Desconeguts*, del David Lozano. Aquest llibre compta amb un premi 'Edebé' de Literatura Juvenil el 2018 i tracta de dos adolescents que es coneixen a les xarxes socials, parlen durant setmanes fins que un dia queden i un fet -un assassinat inesperat i molt misteriós fins al final del llibre- ho canvia tot.



Vaig veure l'oportunitat d'adaptar aquesta idea i fer una història no gaire complicada o surrealista pels meus inicis audiovisuals. De tota la història del llibre el que "he conservat" són els dos personatges principals i la idea inicial de ser dos desconeguts a les xarxes socials, canviant certes coses.

A continuació, esmento les diferències més importants entre el llibre i la meua adaptació:

Portada del llibre "*Desconeguts*", d'en David Lozano – [amazon.es](https://www.amazon.es)

Principalment, a la novel·la hi ha un segon noi, amic del protagonista, i aquest **mata** el protagonista, ja que s'obsessiona amb la noia. Aquest fet era molt limitador per a mi, a l'hora de posar una escena complicada i difícil si no es vol un resultat mediocre. El que vaig fer va ser deixar un sol personatge masculí i, en comptes d'incloure dues noies a la història, (com al llibre), vaig compensar el nombre de personatges amb una altra amiga de la protagonista.

En haver-hi un assassinat també hi havia **una investigació policial**, cosa que també vaig suprimir de la meua idea de producció, com és evident.

El fet de la mort del protagonista a la novel·la, fa que durant tot el llibre hi hagi 'flashbacks' i 'flashforwards' a l'escena del crim, al passat quan parlaven els dos joves i al moment (que seria el present) quan estan junts la protagonista i l'amic del protagonista. Jo vaig decidir fer una història lineal i que els fets passin en correlació al temps cronològic, com es pot apreciar al curt.

El que sí que he conservat d'aquests salts de temps és que el principi de cada capítol hi ha el dia i l'hora dels fets que passaran en aquell capítol i és el que jo he afegit al principi de cada escena.

4.1.2 Plasmar-ho al guió

El següent pas després de tenir una idea base és plasmar-la al guió. Jo vaig decidir “reconstruir” la història, per dir-ho d’alguna manera, perquè no seguiria els mateixos patrons que la novel·la.

Cal destacar que, abans de començar a escriure el guió, vaig enfocar els personatges (un total de 4) als diferents actors que hi participen, era més fàcil a l’hora de crear els diàlegs si cada persona té un estil o forma de ser concreta.

Un cop amb el tema i una idea a seguir, és moment de fer un guió literari. Prèviament a la redacció jo ja tenia plans i situacions a la ment, tinc certa facilitat per visualitzar les escenes molt abans de ser gravades, tot i que després el resultat varia molt.

Al meu guió he fet servir llenguatge col·loquial, ja que és evident que en tractar-se d’un grup d’adolescents, el lèxic no és el més bo. Per tant, als diàlegs de ⁴comportament i als missatges via mòbil, hi ha col·loquialismes fets intencionadament en pro de fer una història el més casual i normal possible.

Una de les tantes coses que vaig fer per adaptar el llibre al meu curt va ser canviar el nom del personatge principal masculí. A *Desconeguts* es diu Wilde, per Oscar Wilde, el seu escriptor preferit, i autor d’*El retrat de Dorian Gray*, el llibre que tenen en comú ell i la Xènia (protagonista femenina de la novel·la d’en David Lozano). Per tant, per fer-ho a la meua manera vaig agafar la meua saga de llibres preferits i vaig utilitzar les noms dels dos personatges principals, Nora i Patch.



Primer llibre de la saga Hush-Hush – amazon.es

Aquest és la saga ⁵*Hush-Hush* la qual té com a protagonista un àngel caigut i una noi normal i corrent, per això el meu curt gira en torn aquest tema d’àngels i és diu (el meu curt) pròpiament Àngel.

⁴ Diàleg de comportament: expressats pels personatges de manera directa en una determinada situació. Sorgeixen de la mateixa acció.

⁵ Saga Hus-Hush: rep el nom del primer llibre de la saga; aquesta va ser escrita per Becca Fitzpatrick entre 2009 i 2012; els personatges principals són Patch Cipriano un àngel caigut en cerca de Nora Grey, la narradora d’una història plena de complicacions.

4.1.3 “Diari” de guionatge

Vaig definir unes dates de gravació per la tercera / quarta setmana d'agost, per tant el temps de guionatge va ser reduït, però al ser una adaptació només feia falta deixar volar les idees.

-5/08/19: primera escena escrita i plantejament de la segona.

-8/08/19: segona, tercera i quarta escenes escrites.

-12/08/19: començament del gruix de la història; cinquena escena i plantejament de la sisena.

-14/08/19: sisena i setena escenes; plantejament del final.

-15/08/19: escenes de recurs, vuit i nou; idea de final.

-16-19/08/19: escenes finals, de la deu a la tretze; canvi de final literari a adaptació de guió.

Tant el guió literari com el tècnic es trobem a l'annex.

4.1.4 Selecció i repartiment

Com ja he esmentat anteriorment, la meva producció audiovisual no és purament professional, el que tampoc em va permetre tenir un càsting d'actors i actrius ben formats. Llavors, la meva selecció a l'hora d'escollir els representants d'aquesta història va ser triar d'entre les meves amistats, les persones amb millor do interpretatiu. Els personatges van quedar assignats així:

Gisela Moreno: Helena

Alba Cristòfol: Alba

Lara Segovia: Clara

Joel Aguilera: Patch / Joan

Les tres noies desenvolupen els seus respectius papers d'amigues a la trama i en Joel fa el paper del noi misteriós que parla amb l'Helena.

4.1.5 Materials

La producció depèn molt del guió i la direcció, però una part molt important i que dóna qualitat (o en resta) són els materials amb els quals es grava i s'edita l'audiovisual.

Com que no és una mitja-gran producció els materials que he fet servir són limitats però de la qualitat més gran possible; a continuació hi ha la llista del meu material emprat:

- **Càmera:** Canon EOS 4000d EF-S amb objectiu 18-55mm, 18 MP.
- **Micròfon:** Røde Video MicPro (tipus 'shotgun'/ canó).
- **Gravadora:** Zoom H1 (mono i estèreo).
- **⁶'Steadycam':** Neewer 39-60cm (extensió de l'eix central).
- **Trípode:** Cullmann Magnesit 525.
- **Perxa:** Røde Micro Boompole 84cm-2m (extensió de perxa).

4.2 Producció

Un cop ho tenim tot i cadascun dels punts anteriors de preproducció, arriba el moment de gravar, amb els moments de nervis i ganes que tot surti com s'espera. Cal planificar els dies de rodatge i com menys siguin millor, així la feina no s'allarga. Per això, jo vaig utilitzar dos matins i tres tardes.

-Dimarts 20: matí escenes 4, 5, 8, 9, 10, 12; tarda escenes 2 i 3.

-Dijous 22: matí escenes 6 i 7; tarda escena 13.

-Divendres 23: tarda escenes 1, 10, 11.

Com es pot observar, les escenes no són gravades per ordre de successió a la història; l'ordre varia molt segons la disponibilitat dels actors i actrius, el temps (meteorològic i cronològic), etc. Però en el meu cas és degut a la facilitat que suposa gravar totes les escenes possibles a una localització sense haver de tornar-hi més.

Als espais tancats es pot jugar amb la llum, el temps i el vestuari, és per això que en un matí vam recopilar tot el material de la protagonista sense necessitat d'aparicions extres (les amigues de la protagonista) i així també no perdre temps.

Als espais oberts vaig buscar lloc de fàcil accés i el més proper a mi per no haver de carregar el material (té un pes considerable) i així facilitar la feina. També faig fixar-me que no hi hagués un gran trànsit de persones per tal de no destorbar, demanar permisos o qualsevol altre inconvenient en la gravació.

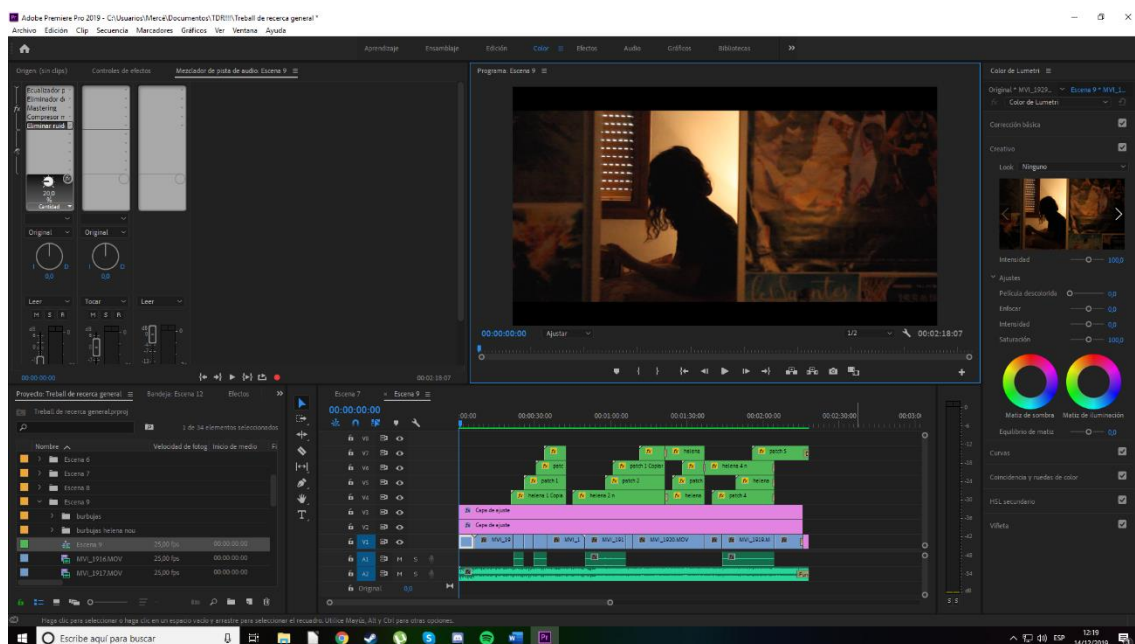
⁶ Steadycam: estabilitzador de càmera que mitjançant un sistema de contrapesos als eixos de la càmera i de l'estabilitzador la imatge que capten és estable.

4.3 Postproducció

Un cop les escenes van estar gravades, el que vaig fer per seguretat, van ser múltiples còpies de seguretat dels vídeos i dels àudios. Quan treballem en un projecte que té a veure amb tecnologia mai està de més tenir un parell de còpies, ja que poden passar molts inconvenients i no en volem.

La inspiració és crucial per a mi a l'hora d'editar perquè sempre em surt millor; sobretot en tenir escenes amb 'efectes especials'. Cal concentració i que tot surti bé.

En el meu cas a l'hora de la postproducció no he tingut gaires problemes i pràcticament tot el procés ha sortit com esperava, amb algun petit ensurt però res més.



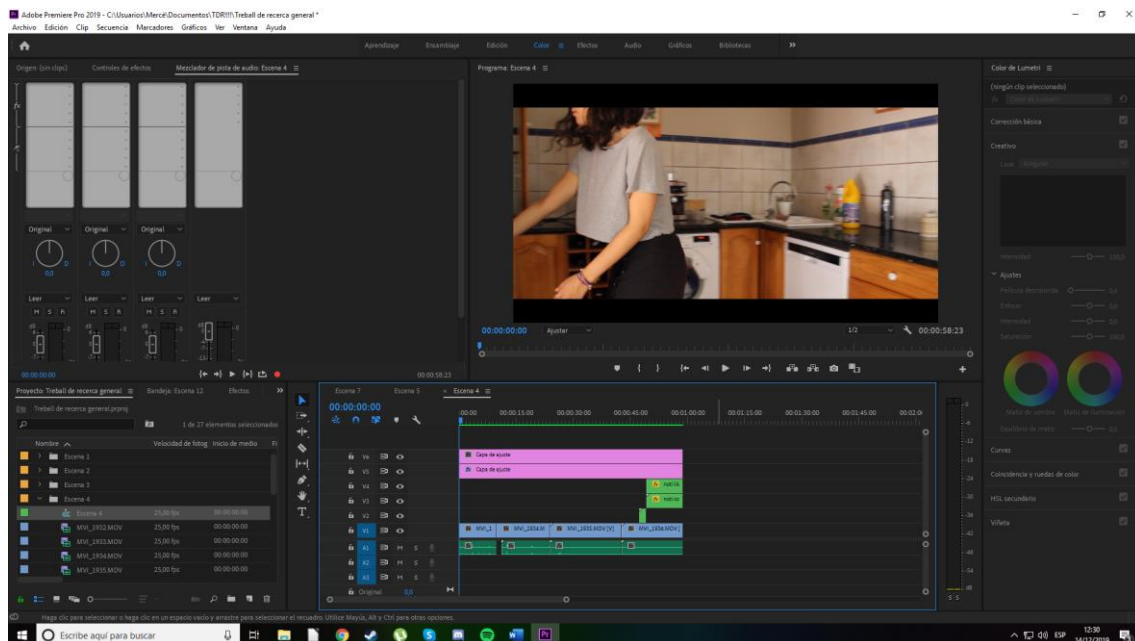
Captura de pantalla d'Adobe Premiere Pro 1.

Aquest és un exemple del que és treballar en un programa d'edició de vídeo. El que jo utilitzo és *Premiere Pro* (es veu a la imatge superior): les capes de colors són els **vídeos** (blau), **correccions de color** (rosa), **missatges de text** (verd superior) i els **àudios** (verd inferior).

Treballar en aquestes escenes on hi ha tanta informació a processar és, en certa manera, complicat per totes les coses que s'han de controlar alhora.



Logo d'Adobe Premiere Pro
– worldvectorlogo.com



Captura de pantalla d'Adobe Premiere Pro 2.

En canvi, una escena com la que es veu a dalt, és molt més senzilla i en un parell de minuts està feta. Només hi ha un parell de vídeos amb els seus àudios, les correccions i dos missatges.

Amb aquesta comparativa dels *clips* pertinents al meu curt vull ensenyar tot el treball que hi ha darrere d'una sola escena d'un minut. Les escenes més complicades les he fet el més professional possible i les he refet un parell de cops perquè quedessin perfectes i al meu gust.

Cal molta paciència per editar, provar moltes coses, buscar exemples per guiar-se, però en la meva opinió, és la part que més m'agrada i prefereixo fer.

5 Conclusions

Vaig pensar a fer aquest treball per aprendre, per formar-me i provar de fer coses noves, i puc dir que ho he aconseguit. Si més no, encara sóc una aprenent i em queda molt per aprendre, per millorar.

D'altra banda he aconseguit fer un curtmetratge amb totes les limitacions que s'han presentat i és que he assolit tots els papers: guionista, càmera, editora de vídeo, directora i un llarg etcètera. No ha sigut fàcil, està clar, però no em penedeixo gens d'haver fet la meva recerca sobre aquest tema.

Editar són moltes hores, seleccionant, enquadrant i perfeccionar-ho tot per al final tenir el projecte desitjat i n'estic orgullosa del meu curt, del resultat final, tot després d'invertir molt de temps i ganes. He patit en algun moment (temes informàtics) i cada cop que encenia l'ordinador revisava que no s'hagués esborrat cap arxiu; però un cop vaig renderitzar i exportar el curt sencer, vaig sentir l'alliberació d'haver aconseguit el que tant d'esforç m'havia costat.

Amb molta paciència i dedicació per fi puc dir que he fet la meva primera obra audiovisual, tot i que no es pot comparar amb una producció professional, m'ha agradat el resultat.

Per acabar, dir que les meves hipòtesis s'han complert i mai veia el moment de tenir el curtmetratge finalment acabat i ara per fi ho he aconseguit.

6 Annex

6.1 Llenguatge i material audiovisual

6.1.1 Enquadrament

L'enquadrament és la realitat que l'emissor permet veure a l'espectador, és a dir, el que capta el visor de la càmera. Quan observem una fotografia o mirem una sèrie, sabem que l'espai que ens estan mostrant té una continuïtat i no acaba on l'element visual ens determina. La càmera té uns límits i tot el que queda dins aquests límits s'anomena 'dins de camp', i més enllà dels mateixos és el 'fora de camp'.

Dins dels camps l'emissor pot fer servir infinitat de recursos, ja siguin plans, angles, moviments de càmera i d'altres, com els que hi ha a continuació.

6.1.2 Plans

Hi ha certs plans predeterminats al món audiovisual que ens ajuden a definir i enquadrar el que volem captar amb la càmera.

- Pla detall: mostra un subjecte, un objecte o una acció per destacar un moment o cridar l'atenció sobre alguna cosa. Normalment s'utilitza per inserir o començar una escena per detallar.



Ex. Pla detall (una marieta) – foremansinc.com

- Primeríssim primer pla: s'utilitza per mostrar una part del cos o rostre d'una persona i dóna un toc dramàtic. Si es tracta d'un retrat acostuma a ser comprès entre les celles i els llavis.



Ex. Primeríssim primer pla (sèrie 'Riverdale') – decider.com

- Primer pla: és un pla molt expressiu i psicològic , ja que es mostra el rostre sencer i fins (com a molt) les espatlles.



Ex. Primer pla (pel·lícula 'The Martian') - es.gizmodo.com

- Pla mig: el pla mig és dels més recurrents a la fotografia i el vídeo. Els límits van des del cap (o una mica més enllà) fins a la cintura, la persona queda tallada per la meitat i s'utilitza per captar les reaccions del personatge.



Ex. Pla mig (pel·lícula 'Hunger Games' – sonomamag.com

- Pla americà: el propi nom ens diu on va ser inventat, ja que és típic del 'western' americà. El límit superior correspon al cap i l'inferior els genolls, deixant veure l'expressió de l'actor i (en el cas del 'western') el revòlver.



Ex. Pla americà (pel·lícula 'The Good, the Bad and the Ugly) – businessinsider.com

- Pla sencer: els límits del pla són el propi del cos del/s personatge/s, és a dir, del cap als peus. La part important i que volem mostrar és l'acció que es realitza.



Ex. Pla sencer (pel·lícula 'Once Upon a Time in Hollywood') – ABC.com

- Pla conjunt: en aquest pla en compren un conjunt de persones, interessa l'acció i la relació entre les persones. Normalment el protagonista/es queda/en al centre.



Ex. Pla conjunt (pel·lícula 'The Suicide Squad') – elpais.com

- Pla general: es mostra un gran escenari on hi poden haver una persona o un grup reduït. L'entorn té igual o més importància que els subjectes de l'enquadrament.



Ex. Pla general (pel·lícula 'Avatar') – movieweb.com

- Gran pla general: en aquest pla l'escenari cobra més importància que les persones o simplement es capten multituds on no reconeixem a ningú en especial. Té valor descriptiu i en certs cop, dramàtic.



Ex. Gran pla general (pel·lícula 'Forrest Gump') – xataka.com

6.1.3 Angles

Per donar dinamisme a les produccions, cal utilitzar diferents angles, si bé hi ha molts, els esmentats a continuació són els més comuns i utilitzats per qualsevol producció audiovisual:

- Angle pla: és el més utilitzat, en ser una posició natural i que ens posa davant el personatge a l'altura dels ulls.



Ex. Angle pla (serie 'Riverdale') – antena3.com

- Angle picat: la càmera grava des d'un punt superior; aquest angle expressa inferioritat sobre qui s'enfoca el pla.



Ex. Angle picat (pel·lícula 'The Avengers') – mediatrends.es

- Angle contrapicat: aquest és tot el contrari a l'angle picat, mostra superioritat a qui és capturat per la càmera. Captem la imatge per sota l'altura dels ulls.



Ex. Angle contrapicat (pel·lícula 'Kill Bill') – imdb.com

6.1.4 Moviments de càmera

Ni els actors ni les càmeres són a un lloc estàtic tota l'estona per tant s'han d'implementar moviments de càmera; per seguir els actors, per mostrar més o menys camp, depenent del que vulguem, farem servir una manera o una altra. Aquí hi ha els més utilitzats:

- Zoom in/out: aquest és un moviment considerat com a òptic, ja que la càmera com a objecte no es mou, simplement fem zoom o treiem zoom amb l'objectiu.
- Panoràmica: consisteix en que la càmera roti sobre el seu mateix eix, un eix imaginari que creua la càmera per la meitat verticalment. Així aprofitem bé l'espai, dona sensació d'espaiositat.



Ex. Panoràmica fotogràfica (ens haurien d'imaginar aquesta imatge de dreta a esquerra, veient-la per segments) – es.dreamstime.com

- Tràveling: el tràveling habtua a ser (cinematogràficament parlant) sobre unes vies i on la càmera es mou suaument per crear aquesta sensació de moviment. Per donar realisme també es fa amb una steadycam de gran qualitat, ja que ens aporta més proximitat i té un toc narratiu.



Ex. Tràveling sobre vies – mov-camera.blogspot.com

6.2 Guió literari

Àngel

(Guió literari)

Guionista: Mercè Calvillo Melero

Any de producció: 2019

1. CASA DE L'ALBA - INT./DIA

L'Alba es prepara perquè ha quedat amb l'Helena per fer fotos. Es posa la música i surt de casa.

2. PORT DE MATARÓ, APARCAMENT - EXT./DIA

L'Helena, impacientada, truca a l'Alba, que arriba tard un altre cop.

ALBA

(Respon la trucada.)

Si?

HELENA

Tia, on ets? Porto deu minuts esperant-te!

ALBA

Ai! Tranquil·la, estic baixant les escales del port. Mira, ja et veig. Deixa de queixar-te nena.

HELENA

El que diguis.

(Penja la trucada.)

Es troben i s'abracen. Caminen juntes fins que troben el lloc indicat per començar a fer les fotos. L'Alba treu la seva càmera i l'ajusta, mentrestant l'Helena mira el mòbil. L'Helena aixeca el cap i parla amb l'Alba mentre dispara la càmera.

HELENA

I tu què tal amb el Pol? Com va la cosa?

ALBA

(bufa)

No sé què fer tia. Parlem cada dia, és molt mono i tal, però no sé...(mira el terra)

HELENA

Però tu vols alguna cosa amb ell?

ALBA

Ara mateix? No ho crec, la veritat. Però deixem de parlar de tios i posa per a mi. (Li pica l'ullet.)

HELENA

(Somriu i aixeca les mans en senyal de rendició.)

D'acord!

3. ESPIGÓ, PORT DE MATARÓ - EXT./CAPVESPRE

L'Alba i l'Helena s'asseuen per veure quines fotografies han quedat millor. L'Alba va passant les fotos d'una en una, l'Helena escull la que més li agrada i li demana (a l'Alba) que l'editi per penjar-la a Instagram.

ALBA

I aquesta?

HELENA

Passable... Però aquesta m'agrada més. Podries editar-la avui?

ALBA

Sí clar, aquesta nit te la passo. Jo he de pirar ja, marxem? (Guarda la càmera i s'aixeca)

HELENA

Vinga, va (Aixeca el braç perquè l'Alba l'ajudi).

L'Helena i l'Alba marxen caminant juntes. Cada una arriba a casa seva. L'Alba edita i envia la fotografia a l'Helena. Ella està asseguda al sofà de casa mirant el mòbil.

L'Helena publica la foto i el peu de foto és una de les frases icòniques de la saga de llibres Hush-Hush, la seva preferida. Just al moment que l'Helena deixa el mòbil per dormir, rep un nou i misteriós seguidor.

4. CASA DE L'HELENA - INT./DIA

L'Helena es desperta per la remor del despertador, agafa el mòbil i va cap a la cuina per preparar l'esmorzar. Agafa els cereals i la llet i els porta al menjador. S'asseu i revisa la seva última publicació. Veu els comentaris de les seves amigues (els dona like i somriu) i troba un comentari d'un nou seguidor. El missatge complementa el seu peu de pàgina i l'usuari té el nom del protagonista dels seus llibres preferits.

L'Helena queda estranyada i tracta de descobrir qui és; el troba interessant i el comença a seguir. Respon al comentari del noi misteriós amb referències dels llibres.

5. CASA DE L'HELENA - INT-EXT./TARDA

L'Helena es prepara per sortir de casa, ha quedat amb l'Alba i la Clara per passar la tarda. Es posa les sabates, agafa les claus i surt de casa. Baixa per les escales i surt per la porta principal. Escolta música mentre va cap al lloc de trobada.

6. PARC ANTONIO MACHADO, MATARÓ - EXT./TARDA

L'Alba i la Clara estan assegudes a un banc parlant mentre esperen l'Helena. L'Helena arriba, les seves amigues s'aixequen i s'abracen.

CLARA

Dona, quant de temps! (abraça l'Helena)

HELENA

Què vols, estaves a Suïssa.

CLARA

(Se separa d'ella) Té sentit (posa cara d'entendiment).

ALBA

Ara que estem totes, explica com t'ha anat (aixeca les celles mirant la Clara).

CLARA

No ha passat res interessant (puja les espatlles), la família i tal. Bueno, em vaig trobar les claus d'un Audi per terra, però poc més.

ALBA

Tot random.

HELENA

Molt.

CLARA

Eh, anem a comprar algo o que?

ALBA

Va, tira (empenyla Clara).

Van caminant cap a una botiga per comprar alguna cosa per berenar. L'Helena espera a fora mirant el mòbil. De sobte li arriba un missatge del noi misteriós, pensa que hauria de parlar-ho amb les seves amigues. L'Helena no vol obrir el missatge encara, però veu que és un simple "Hola".

L'Alba i la Clara surten amb el que han comprat. La Clara li pica l'ull a l'Alba i li treu el mòbil a l'Helena d'imprevist.

HELENA

Tu! Què fas? Dona'm el mòbil! (intenta treure-li de les mans)

CLARA

Tranqui! No et ratllis, té anda (li torna el mòbil)
Per què et poses així, eh? (li fa un cop amb el colze).

ALBA

Va, deixa-la (mirant la Clara).

L'Alba i la Clara es fan una mirada còmplice i continuen caminant de tornada al parc.

7. PARC ANTONIO MACHADO, MATARÓ - EXT./TARDA

Les noies estan assegudes al banc parlant de coses trivials quan l'Helena decideix dir a les seves amigues les novetats.

ALBA

Tia, jo em vaig cremar l'esquena l'any passat. Molt heavy (exagera les expressions i mou les mans).

HELENA

Ties, una cosa així sense importància (mira el mòbil apagat; l'Alba i la Clara la miren). Es veu que ahir, després de penjar la foto, em va començar a seguir un tal "patch.18".

CLARA

Com el prota del llibre aquell que et mola? (arruga les celles estranyada)

HELENA

Sí. El cas, que m'ha comentat la foto i m'ha obert per direct.

ALBA

Quanta informació de sobte (es fa la pensativa).

HELENA

Ja, però què faig?

CLARA

Contestar-li estaria bé (somriu).

HELENA

Wow! No fotis, mai ho hauria pensat (diu amb to irònic mirant a la Clara).

CLARA

De res dona (es dóna aire de grandesa).

ALBA

Però què t'ha dit? (pregunta mirant l'Helena)

HELENA

Hola i ja està.

ALBA

Doncs contesta-li igual.

HELENA

Els vostres consells són increïbles (roda els ulls), però gràcies, eh.

CLARA

Para eso estamos.

Continuem parlant i fent bromes tota la tarda les tres amigues fins que han de marxar. L'Helena camina cap a casa i a l'arribar troba un nou missatge del noi misteriós.

8. CASA DE L'HELENA - INT./CAPVESPRE

L'Helena arriba a casa després de quedar amb les noies. Decideix començar a parlar amb el nou seguidor. Es recolza a la paret. Es va movent per casa mentre contesta.

(conversa d'Instagram)

PATCH

Hola!

HELENA

Hola.

PATCH

Com va tot, "Nora"?

HELENA

"Nora"? Quantes confiances "Patch".

PATCH

Culpa meva, disculpa.

Puc dir-te "Nora", Helena?

HELENA

Ara millor. Però ns, m'ho pensaré.

Com et dius? Perquè imagino que Patch no.

PATCH

Per a tu em dic Patch.

HELENA

I pels altres, noi misteriós?

PATCH

No ho diré.

Per ara no.

L'Helena deixa l'últim missatge "en xat" i posa el mòbil a carregar.

9. HABITACIÓ DE L'HELENA - INT./NIT

L'habitació està poc il·luminada, l'Helena està asseguda tipus indi al llit i contesta al missatge d'en Patch.

(conversa d'*Instagram*)

HELENA

Vamos, que no m'ho diràs.

PATCH

No.

Mira, et proposo un joc. No parlem de les nostres aparences, si no de les coses que ens agrada fer o vivències.

I si arriba el dia en què ens veiem, ja et diré el meu nom, o no.

HELENA

Un joc? Penses jugar amb mi Patch? Que, per cert, per què Patch?

PATCH

Digues-ho com vulguis, Nora. Acceptes?

I crec que pots imaginar perquè tinc aquest nom.

HELENA

Deixa'm pensar-ho.

Per què ets un àngel caigut i vesteixes de negre?

PATCH

No especialment.

HELENA

No ets gaire revelador, ara sí que t'assembles al Patch de veritat.

PATCH

I tu ets persistent, com la Nora de veritat.

HELENA

Bueno, jo piro ja a dormir. Fins a una altra, Patch.

PATCH

Fins una altra, Àngel.

L'Helena torna a deixar l'últim missatge sense llegir i deixa el mòbil. Apaga el llum.

10. CASA ALBA/CASA CLARA/CASA HELENA - INT.EXT./DIA

Han passat un parell de setmanes d'ençà que l'Helena parla amb en Patch, han pres confiança i hi ha una mena d'atracció mútua. L'Alba està asseguda a la terrassa. La Clara està pentinant-se. L'Helena està asseguda a les escales de casa. Totes estan mirant el mòbil i parlant pel grup de 'WhatsApp' que tenen les tres juntes.

(conversa del grup 'WhatsApp')

ALBA

Ties!!

Quedem avui?

CLARA

Dale!

HELENA

Vinga va.

CLARA

Helena, volem novetats!

HELENA

Ja veurem...

ALBA

Sisi, exigim explicacions.

HELENA

Bueno, a les 6 a casa meva, ja sabeu on és.

11. CASA DE L'HELENA - EXT./TARDA

Totes tres estan assegudes a la taula de la terrassa. Intenten treure-li informació a l'Helena sobre en Patch.

CLARA

Tu, va, explica algo. Parleu cada dia no? (mirant l'Helena)

HELENA

A veure. Sí, parlem cada dia i és molt simpàtic, tot i que a vegades és complicat pillar-lo.

ALBA

Així de primeres el tio és 'raret' (puja les celles), és far dir com el 'prota' d'un llibre. No t'ha dit el seu nom?

HELENA

'Nop', és part del joc (signe d'entre cometes). És com molt misteriós, però em cau bé no sé.

CLARA

Ja es veu (puja i baixa les celles).

ALBA

(fa un copet a la Clara) I quedareu? (mirant a l'Helena)

HELENA

Em va preguntar, però no ho tinc clar (mirant a les dues). Ja us dic, em cau molt bé i voldria quedar, però a l'hora no el conec del tot i tampoc sé com és ell.

CLARA

No sé què dir-te, jo m'arriscaria, però clar, és complicat.

ALBA

No ho tinc molt clar, però si no quedeu, mai sabràs com és, no? (mirant l'Helena i pujant les espatlles)

HELENA

Això està clar (arronsa les celles).

ALBA

Té la nostra edat, no?

HELENA

Sí, això sí que m'ho ha dit.

CLARA

Doncs queda amb ell. I ens mantens informades de qualsevol cosa eh!

ALBA

Sí, si us plau.

HELENA

Que sí, tranquil·les, us vaig comentant (somriu).

Les tres noies es queden parlant tranquil·lament a la terrassa. L'Helena li envia un missatge al Patch per quedar.

12. CASA DE L'HELENA - INT./TARDA

Després de 3 dies d'haver parlat amb en Patch avui han quedat per fi. L'Helena es dutxa, vesteix i es prepara per sortir de casa. Surt de casa i va cap al lloc o ha quedat amb en Patch.

13. PORTA DEL MEDIA MARKT, MATARÓ - EXT./TARDA

En Patch està esperant a prop de la porta del 'Media Markt' amb el primer llibre de la saga *Hush-hush*, com van acordar per poder identificar-se. L'Helena està arribant. Quan arriba al pas de vianants, identifica al noi. Se somriuen mútuament i s'apropen. Es fan dos petons i es miren.

PATCH

Hola, per fi ens veiem cara a cara (diu mirant-la amb un petit somriure).

HELENA

Sí, ara sé com ets.

PATCH

Impressionada, Àngel?

HELENA

Ja estem (roda els ulls), fins que no sàpiga el teu nom, no em diguis Àngel (es creua de braços).

PATCH

Ara mateix? És això el que vols saber?

HELENA

Estaria bastant bé (puja les espatlles).

JOAN

Bé, em dic Joan. Encantat.

HELENA

Encantada Joan. Et pega més que Patch.

JOAN

En serio? Jo crec que em queda bastant bé.

HELENA

Discutible (inclina el cap una mica cap a l'esquerra i entreobre els ulls).

Es queden drets parlant una estona. En Joan es recorda del seu pla i decideix que és el moment d'executar-lo.

JOAN

Casi me n'oblido, tinc un regal per a tu (somriu a l'Helena) però me l'he deixat a la moto.

HELENA

Tens moto?

JOAN

Sí, ara ja ho saps (fa un petit riure). Acompanya'm va!

HELENA

Va (segueix en Joan).

Entren tots dos al pàrquing del centre comercial, en Joan repassa el seu pla mil·limètric. L'Helena el segueix però no les té totes amb ella, troba que s'allunyen de la sortida i no veu el moment de sortir. No té cobertura allà dins. Cada cop s'allunyen més i l'Helena dubta d'en Joan. Ell està cada cop més nerviós.

HELENA

On és la teva moto? (pregunta nerviosa)

JOAN

No, ja estem casi, va (li fa un senyal perquè avanci).

HELENA

Jo t'espero per aquí tranquil (s'atura de cop).

JOAN

(s'impacienta) Vine ja joder (l'agafa de l'avantbraç).

El llibre cau a terra. L'Helena aconsegueix escapar-se'n de la situació i surt corrents.

FI.

6.3 Guió tècnic

Àngel

(Guió tècnic)

Guionista: Mercè Calvillo Melero

Any de producció: 2019

Escena	Pla	Enquadrament	Moviment-direcció	Acció
1	1	Primer pla.	⁷ -	L'Alba guarda la càmera a la bossa.
2	1	Pla mig.	-	L'Helena truca l'Alba
2	2	Pla mig .	Tràveling.	L'Alba parla per telèfon amb l'Helena.
2	3	Pla sencer.	Panoràmica de dreta a esquerra.	⁸ A i H s'abracen i segueixen caminant.
2	4	Pla sencer/Pla mig.	Panoràmica d'esquerra a dreta.	A i H s'aturen per fer parlar i fer fotos
2	5	Pla mig (A).	Lleuger angle contrapicat.	Conversa entre A i H)
2	6	Pla mig(H).	Lleuger angle contrapicat	Conversa entre A i H.
3	1	Primer pla (pla a les dues).	-	Conversa entre A i H
3	2	Primer pla (A).	-	Conversa entre A i H.
3	3	Primer pla (H).	-	Conversa entre A i H.
3	4	Pla sencer	-	A i H marxen caminant a casa.
3	5	Pla mig (perfil dret).	-	H mira el mòbil.
3	6	Pla mig (frontal).	-	⁹ “ “
3	7	Primer pla.	-	H posa a carregar el mòbil.
3	8	Pla detall.	Angle picat.	Arriba un missatge al mòbil de H.
4	1	Pla americà.	Panoràmica d'esquerra a dreta.	H es prepara l'esmorzar.
4	2	Pla americà.	-	“ “
4	3	Pla mig.	-	“ “

⁷ El '-' indica que no hi ha cap moviment, que és un pla estable.

⁸ Les lletres majúscules són les abreviacions (per repetició constant) dels noms dels personatges.

⁹ Les dues cometes (" ") indiquen que l'acció és la mateixa a la del pla que es troba a sobre.

4	4	Primer pla.	-	A H li arriba un 'like' del nou seguidor.
5	1	Primeríssim primer pla.	Arran de terra.	H es corda les sabates.
5	2	Pla detall	-	H agafa les claus.
6	1	Pla mig.	Panoràmica d'esquerra a dreta.	H arriba al parc on ha quedat amb A i la Clara.
6	2	Pla sencer.	-	H s'asseu i parla amb A i C.
6	3	Pla mig. En camp H i A. C de perfil.	-	Les tres noies conversen.
6	4	Pla conjunt.	-	“ “
6	5	Pla general.	-	Les tres marxen caminant.
6	6	Primer pla.	-	H mira el mòbil.
6	7	Pla general.	-	A i C surten de comprar aigua.
6	8	Primer pla.	-	C li passa l'aigua a A.
6	9	Primer pla.	-	C agafa el mòbil a H.
6	10	Pla mig.	Tràveling seguint les actrius.	H i C discuteixen una mica i tornen al parc.
7	1	Pla conjunt.	-	Les tres noies conversen.
7	2	Primer pla (C).	-	“ “
7	3	Primer pla (A).	-	“ “
7	4	Primer pla (H).	-	“ “
8	1	Pla mig.	-	H mira el mòbil.
8	2	Pla mig.	-	“ “
9	1	Pla mig.	Reflex del mirall.	H llegeix.
9	2	Primer pla.	-	H contesta missatges.
9	3	Pla mig.	-	“ “

9	4	Pla detall.	-	“ “
9	5	Pla sencer.	Panoràmica d'esquerra adreta.	H se'n va a dormir.
10	1	Pla sencer (A).	-	Les tres amigues parlen per missatges.
10	2	Pla mig (C).	Reflex del mirall.	“ “
10	3	Pla americà (H).	Lleuger angle contrapicat.	“ “
11	1	Pla conjunt.	-	Les tres noies parlen.
11	2	Pla conjunts (H lleugerament de perfil).	-	“ “
11	3	Primer pla.	-	“ “
11	4	Primer pla.	-	“ “
11	5	Primer pla.	-	“ “
12	1	Primeríssim primer pla.	Arran de terra.	H es prepara per quedar amb en Patch.
12	2	Primeríssim primer pla.	Arran de terra.	“ “
12	3	Primer pla.	-	“ “
12	4	Pla mig.	Reflex del mirall.	“ “
12	5	Pla mig.	Tràveling seguint l'actriu.	H surt de casa.
12	6	Pla mig.	Tràveling seguint l'actriu.	“ “
13	1	Primer pla.	Panoràmica de dreta esquerra.	H va de camí on ha quedat amb el noi.
13	2	Pla general.	Panoràmica d'esquerra a dreta.	H arriba al lloc.
13	3	Pla mig.	-	H i J es fan dos petons.
13	4	Primer pla (J).	-	H i J parlen.
13	5	Primer pla (H).	-	“ “
13	6	Pla detall.	-	H i J es donen la ma.
13	7	Pla mig.		H i J parlen.

13	8	Primer pla (J)/ Pla mig.	Panoràmica de dreta esquerra.	H i J van cap al pàrquing.
13	9	Pla conjunt.	Tràveling seguint els actors.	“ “
13	10	Primeríssim primer pla.	“ “	J repassa el seu pla.
13	11	Primer pla.	“ “	H i J caminen.
13	12	Primeríssim primer pla.		H dubta de J.
13	13	Pla general.	Tràveling de dalt a baix.	Arriben on les motos.
13	14	Primer pla.	-	H i J parlen.
13	15	Primer pla.	-	“ “
13	16	Pla detall.	-	J agafa pel braç a H.
13	17	Pla general.	-	“ “
13	18	Pla detall.	-	H s'escapa.
13	19	Pla general.	Lleuger angle picat.	H surt corrent.
13	20	Pla detall.	Angle picat.	El llibre queda al terra.

7 Bibliografia

- <https://es.wikipedia.org/wiki/Cortometraje>
- <https://www.tispain.com/2013/06/primer-cortometraje-del-mundo.html>
- <https://www.euston96.com/cortometraje/>
- https://es.wikipedia.org/wiki/Viaje_a_la_Luna
- https://es.wikipedia.org/wiki/Un_perro_andaluz
- <http://www.lifeboxset.com/nota/164144/mejores-cortometrajes-ver-primera-vez/>
- <https://www.ecured.cu/Cortometraje#Historia>
- <https://www.alvarocuevas.es/como-hacer-cortometraje/>
- <https://www.participamelies.com/2019/01/24/estructura-cortometraje-guion/>
- <https://yumagic.com/10-tips-produccion-cortometrajes/>
- <https://www.alvarocuevas.es/como-escribir-guion-cine/>
- <https://www.popcornstudio.es/preproduccion-audiovisual>
- <https://carloslorite.com/2017/03/28/fases-de-la-post-produccion/>
- <https://www.popcornstudio.es/post-produccion-audiovisual>
- <https://www.literautas.com/es/blog/post-1453/como-escribir-el-guion-de-un-cortometraje-el-formato/>
- <https://www.tallerdeescritores.com/ejemplo-de-guion-de-cine>
- <https://www.xataka.com/tecnologiazen/plano-a-plano-una-historia-de-cine-narrada-desde-un-telefono-movil>
- <https://www.formacionaudiovisual.com/blog/cine-y-tv/guion-tecnico-y-storyboard/>
- <https://aprendercine.com/tipos-angulos-de-camara-cine/>
- <https://aprendercine.com/movimientos-de-camara-ejemplos-definicion/>